

Markku Nikunen
Punaisten lukkari

PUNAISTEN LUKKARI

MARKKU NIKUNEN

PUNAISTEN LUKKARI

© 2018 Markku Nikunen

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-807-300-0

Lukijalle

Olimme lauantaina, tammikuun viimeisenä päivänä vuonna 2004 Lemin kirkossa saattamassa isäämme hänen viimeiselle matkalleen. 90-vuotiaana kuollut isämme oli molemmat sodat kokenut veteraani. Kirkon lehteriltä kaikui mieskuoron kajauttamana komea Veteraanin iltahuuto, joka sai meidät saattajat liikuttumaan kyyneliin.

Siunattuaan isämme Toivo Johannes Antinpoika Nikusen, kirkkoherra Lauri Vaalgamaa siunasi myös hänen isänsä, iso-isämme Antti Aataminpoika Nikusen. Arkun kannella oli siunaustoimituksen jälkeen kaksi hiekkaristiä, jotka pappi oli siunauskaavat lukiessaan kannelle sirotellut.

Kirkkoherra kertoi saaneensa tietää isämme valitelleen sitä, että hänen isänsä Antti Nikunen oli haudattu siunaamatta tuntemattomaan paikkaan huhtikuussa 1918. Hän oli päättänyt tehdä palveluksen vainajalle ja pyytänyt tuomiokapitulilta luvan saada siunata Antti Nikunen yhdessä poikansa Toivon kanssa. Osalle omaisista pappi oli kertonut aikomuksistaan etukäteen ja pyytänyt isoisämme siunaamiselle luvan heiltäkin.

Siunauksen jälkeen saatoimme valkoisen arkun kuusenoksilla vuorattuun hautaan. Samaan hautapaikkaan oli aikaisemmin haudattu isänäitimme Miina ja äitimme Enni. Haudan kaivamisen tieltä siirrettyyn hautakiveen oli valmiiksi kaiverrettu myös isoisämme Antti Nikusen nimi sekä hänen syntymä- ja kuolinaikansa.

Antti Aataminpoika Nikunen on ollut lähes täysin vaiettu ja unohdettu ihminen. Hänen vaimonsa Miina, isöäitini ei ainaakaan minun kuulteni maininnut sanaakaan miehestään. Jatkosodassa kaatuneesta pojastaan, Tauno-sedästäni hän sen sijaan puhui usein ja kertoi, kuinka itki tämän kuolemaa melkein joka päivä.

Myöskään oma isäni ei isästään juuri puhunut, aivan kuin olisi

hävennyt tätä. Paikan, johon hänen isänsä uskottiin haudatun, muistan isän näyttäneen, kun matkustimme linja-autolla Parta-
kosken kautta Suomenniemelle. Syy vaikenemiseen lienee ollut
sisällissodan jälkeinen ilmapiiri maassamme. Ei ollut eduksi
esiintyä punikin poikana tai omaisena, vaan oli parasta vaieta
asiasta ja unohtaa koko ihminen.

Muistan lapsena ihmetelleeni, miksei minulla ollut yhtään iso-
isää. Parhaalla kaverillani oli kaksikin. Koska en ollut saanut
kumpaakaan isoisääni koskaan tavata, en heitä sen suuremmin
osannut kaivata. Tyydyin siihen vähään, mitä minulle oli ker-
rottu. Mutta kun itselleni ikää karttui, lisääntyi kiinnostukseni
Antti Aataminpoika Nikusen kohtalosta.

Kun eläkeiän kynnyksellä hakeuduin Järvenpään opiston kir-
joittajaryhmään kirjoittamaan oman elämäni tarinoita, minulle
heräsi tarve kirjoittaa myös isoisä Antti Aataminpoika Nikusen
tarina – tarina, jota ei ole kerrottu.

Koska en tiennyt paljoakaan Antti Nikusen vuoden 1918 tapah-
tumiin liittyvistä vaiheista, jouduin etsimään tietoa useista läh-
teistä sekä kuvittelemaan, kuinka tapahtumat olisivat saattaneet
edetä. Esimerkiksi Antin nuoruusvuodet ovat kirjassa pelkkää
fiktiota. Myöhemmät vaiheet perustuvat eri lähteistä löytämiini
tietoihin, joiden avulla olen rakentanut fiktiivisen kertomuksen.
Nimeltä mainitut henkilöt ovat olleet olemassa ja paikkakunnat
ovat oikeita.

Lemiläisten dialogit olen kirjoittanut lukemisen helpottami-
seksi vähän oiotulla Lemin murteella. Pohdiskelin myös repliik-
kien kirjoittamista yleiskielellä, mutta totesin mahdottomaksi
sovittaa lemiläisten suuhun yleiskieltä kirjakiielestä puhumatta-
kaan. Tämä tiedoksi kaikille Lemin murteen taitajille ja pahoit-
teluni siitä, että olen mennyt silottelemaan ainutlaatuista kieltä,
joka on myös minun ”äidinkieleni”.

Kirjan kirjoittamiseen kului pari vuotta ja se sai nimekseen
Punaisten lukkari. Kirjoittaminen oli antoisa matka ja yllätyin

siitä, kuinka paljon faktatietoakin fiktion tueksi loppujen lopuksi löytyi.

Olen jakanut kirjan kahteen osaan, joista ensimmäinen kertoo isoisäni tarinan. Toinen osa kertoo siitä, kuinka hänen kohtalonsa on vaikuttanut hänen poikansa Toivon, eli isämme lapsuuteen, nuoruuteen ja poliittiseen suuntautumiseen.

Järvenpäässä 19.3.2018

Markku Nikunen

OSA I (ISÄ)

”– Ajattelin et olen mieleltäin valkone ja sen tähe päätin liittyvä, selittää Antti valkoisten kuulustelijalle. Hän ei ole itsekään vakuuttunut sanomansa vilpittömydestä. Hänhän ei oikeastaan ole lainkaan poliittisesti suuntautunut, ei valkoinen eikä punainen. Hän on vain pientilallinen ja viiden pienen lapsen isä, joka haluaa elää

rauhassa ja kasvattaa lapsistaan hyviä ihmisiä.”

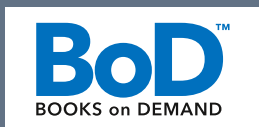
Huhtikuussa 1918 ihmisen henki on pienestä kiinni. Tarvitaan vain sarja vääriä päätöksiä, jotka siinä tilanteessa tuntuvat ainoilta oikeilta. Tällaisen päätöksen tekee lemiläinen Antti Nikunen pelätessään punaisten pakko-ottoja. Kun myös Eljas naapurikylästä tekee oman peruuttamattoman päätöksensä, on Antin henki enää yksi pelimerkki koston julmassa pelissä.

Antin tarina on yksi niistä sisällissotamme tarinoista, joka ei ole aikaisemmin tullut kerrotuksi. Vaietut traumat eivät kuitenkaan katoa, vaan jäävät myös seuraavien sukupolvien taakaksi. Kirjan toisessa osassa isänsä neljävuotiaana menettänyt Toivo käsittelee omaa traumaansa yrittämällä repiä historian irti itsestään. Toivon poika Markku Nikunen päättää katkaista taakkasiirtymän kertomalla faktaa ja fiktiota taitavasti yhdistäen isoisänsä vaietun tarinan.

Punaisten lukkari haastaa lukijan pohtimaan sitä, mistä omissa suvussa on vaiettu ja miten sadan vuoden takaiset tapahtumat vaikuttavat siihen, keitä me tänä päivänä olemme.

ISBN: 978-952-807-300-0

www.bod.fi